

ШВИДШЕ, ВИЩЕ, ПОТУЖНІШЕ – НАРОСТИТИ ПОТЕНЦІАЛ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНОЇ СХІДНОЇ ТА ПІВДЕННО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Жовтень, 2013 рік

СТИСЛЕ РЕЗЮМЕ

Подібно до ситуації в інших регіонах з ринками, що формуються, **фінансові ринки у Центральній, Східній та Південно-східній Європі (ЦСПСЕ)** з весни перебувають під тиском. На країнах з більш слабкими економічними основами, а також країнах, які раніше отримували більш значні притоки капіталу, це позначилося більш відчутно. Наразі надзвичайно важливо підготуватися до поновлення збурень на ринках, які можуть обернутися для деяких країн значним фінансовим пресингом.

Подібні збурення також несуть у собі ризики, що загрожують відновленню економічного зростання. Країни ЦСПСЕ почали виходити з другого за чотири роки періоду спаду під благотворним впливом активізації економічного зростання в країнах Єврозони. Недостатні темпи економічного зростання могли б спричинити до розширення невеликого розриву між фактичним та потенційним обсягом виробництва, що сформувався в останні роки. Однак, «політичний простір» для провадження контр-циклічної політики для багатьох країн є обмеженим, оскільки фіскальний дефіцит залишається досить високим, рівень державного боргу має тенденцію до зростання, а навантаження на обмінний курс може обмежувати простір для провадження монетарної політики.

Слабкі темпи економічного зростання – це проблема, що сформувалася не сьогодні і не вчора. Впродовж останніх п'яти років темпи зростання в країнах ЦСПСЕ не відповідали попереднім очікуванням. В середньому, ВВП зростав лише на ½ відсотка на рік, що суттєво нижче прогнозованого навесні 2008 року зростання на рівні 5 відсотків. Такий млявий результат головним чином зумовлено значно нижчим потенціалом до зростання, що пояснюється у першу чергу значно нижчим рівнем інвестування від фірм, спричиненим зниженням попиту на їхню продукцію, меншою доступністю фінансування, а також необхідністю відкорегувати баланси, щоб упоратися з наслідками, зумовленими неприйнятними масштабами докризового інвестиційного буму.

На майбутню перспективу проглядаються **суттєві чинники, які могли б загальмувати зростання обсягів виробництва**, що ускладнить завдання скорочення безробіття та приведення показників державного боргу до більш прийнятних рівнів. Потоки капіталу, зокрема від західноєвропейських материнських банків, імовірно, залишатимуться слабкими,

темпи зростання у країнах-торговельних партнерах ЦСПСЄ за прогнозами залишатимуться помірними, а темпи скорочення чисельності працездатного населення прискоряться.

Відтак, життєво необхідно забезпечити «швидші, вищі та потужніші» темпи економічного зростання, і це вимагатиме рішучих кроків, щоб:

- **Вирішити проблеми, які залишила по собі криза.** Здоровому стану фінансового сектора належить визначальна роль у забезпеченні кредитування та стимулюванні економічного зростання. Скорочення кількості перешкод у таких царинах, як законодавство, судочинство, оподаткування та регулювання з метою вирішення питання непрацюючих активів, полегшить завдання промислової реструктуризації та очищення балансів банків. Відбудова фіскальних «буферів» зумовить скорочення премії за ризик та вартості запозичень, що матиме благодійний вплив на приватний сектор.
- **Наростити зовнішньоторговельний сектор.** Більш збалансоване зростання могло б поліпшити перспективи для економічного зростання. Емпіричні напрацювання свідчать, що більш відкриті економіки зростають швидшими темпами. Більш тісне інтегрування у глобальні ланцюжки постачання забезпечить більш швидку передачу технологій і пришвидшить конвергенцію рівнів доходів.
- **Поліпшити інвестиційний клімат.** Пріоритетним для багатьох країн є спрощення регулювання та посилення конкуренції, захист прав інвестора та забезпечення неухильного дотримання умов контракту. Для деяких країн також вирішальне значення матиме реструктуризація та/або приватизація великих, збиткових державних підприємств, а також підвищення якості корпоративного управління та посилення прозорості.
- **Забезпечити добре функціонуючий ринок праці.** У високому рівні безробіття велика вага належить структурній складовій, і це становило проблему, починаючи з раннього етапу перехідного періоду. Активізація політики щодо ринку праці поліпшить перспективи для перекваліфікації і поновного працевлаштування працівників. Для того, щоб підкріпити результат, який це матиме для функціонування ринку праці, може виникнути потреба провести реформу професійної середньої та вищої освіти, а також підвищити адресність допомоги з безробіття та соціальних програм.